

Marknadsövervakning och internationella frågor

Prövning av ansökan om undantag från publicering av information om enskilda bud på balansmarknaden

Beslut

- 1 Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) ansökan om undantag från publicering av uppgifter om enskilda bud som avser erbjudna priser och volymer för balanskapacitet på aFRR-, FCR-N- och FCR-D-marknaden.
- 2 Ei godkänner Svenska kraftnäts ansökan om undantag från publicering av uppgifter om enskilda bud som avser erbjudna priser och volymer för balansenergi på mFRR-marknaden.
- 3 Svenska kraftnät ska årligen rapportera till Ei om de förutsättningar som ligger till grund för undantaget enligt punkterna 1 och 2 fortfarande gäller eller annars hur förutsättningarna har ändrats.

Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Ansökan

I september 2020 ansökte Svenska kraftnät om undantag från publicering av viss information om enskilda bud avseende produkterna mFRR balansenergi, aFRR balanskapacitet, FCR-N balanskapacitet samt FCR-D balanskapacitet.

Enligt Svenska kraftnät behövs undantagen eftersom det annars finns en risk för reducerad marknadsfunktion då utbudet av balanstjänster på olika sätt är begränsade till en enskild eller ett fåtal aktörer per elområde. Enligt Svenska kraftnät är marknadskoncentrationen för respektive marknad vid beräkning enligt Herfindahl-Hirschman index (HHI) hög på samtliga marknader. Svenska kraftnät anger i ansökan följande gränsvärden: $<1\ 500$ konkurrensutsatt marknad, $1\ 500 < X$

< 2 500 moderat koncentrerad marknad, >2 500 högt koncentrerad marknad. Vidare uppger Svenska kraftnät att marknadskoncentrationen enligt Relative strength index (RSI) är hög för samtliga produkter som undantagsansökan avser. Enligt Svenska kraftnät kan dock RSI inte beräknas för mFRR upp- respektive nedregleringsenergi då historisk efterfrågan inte är känd.

Om enskilda bud publiceras är Svenska kraftnäts bedömning att en eller flera aktörer relativt enkelt kan beräkna övriga aktörers budstrategier och prissättning. De marknader som ansökan avser är marknaderna för mFRR balansenergi, aFRR balanskapacitet, FCR-N balanskapacitet samt FCR-D balanskapacitet. Svenska kraftnät har uppgett att samtliga marknader som ansökan avser redan är aktiva och att uppgifterna inte publiceras i dag.

Övrigt

Motsvarigheten till de uppgifter som ansökan avser publiceras inte heller för de produkter som handlas på dagen före- respektive intradagsmarknaden i dag.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Kommissionens förordning (EU) 2017/2195

Förslagen till följande villkor eller metoder ska vara föremål för godkännande av varje tillsynsmyndighet från varje berörd medlemsstat från fall till fall:

- a) undantaget att offentliggöra information om de erbjudna priserna för buden på balansenergi eller balanskapacitet på grund av farhågor för marknadsmissbruk i enlighet med artikel 12.4 (artikel 5.4).

Ett förslag till villkor eller metoder ska innehålla en föreslagen tidsplan för deras genomförande och en beskrivning av deras förväntade effekt på målen för denna förordning. Tidsramarna för genomförandet ska inte vara längre än tolv månader efter godkännandet från de relevanta tillsynsmyndigheterna, med undantag av de fall där alla relevanta tillsynsmyndigheter är överens om att förlänga tidsramen för genomförandet eller där olika tidsramar fastställs i denna förordning (artikel 5.5).

Syftet med denna förordning är att

- a) främja en effektiv konkurrens, icke-diskriminering och öppenhet på balansmarknader,

- b) öka effektiviteten i balansering samt effektiviteten hos europeiska och nationella balansmarknader,
- c) integrera balansmarknader och främja möjligheter till utbyte av balanstjänster och samtidigt bidra till driftsäkerhet,
- d) bidra till en effektiv och långsiktig drift och utveckling av elöverföringssystemet och elsektorn i unionen och samtidigt underlätta ett effektivt och konsekvent funktionssätt av dagen före-, intradags- och balansmarknader,
- e) säkerställa att upphandlingen av balanstjänster är rättvis, objektiv, öppen och marknadsbaserad och gör att man kan undvika onödiga inträdeshinder för nya aktörer, bidra till likviditeten på balansmarknaderna samtidigt som man förhindrar otillbörlig snedvridning på den inre marknaden för el,
- f) underlätta deltagande av efterfrågeflexibilitet, inbegripet aggregering av anläggningar och energilagring, och samtidigt säkerställa att de konkurrerar med andra balanstjänster på lika villkor och, vid behov, agera oberoende när de betjänar en enda förbrukningsanläggning,
- g) underlätta deltagandet av förnybara energikällor och stödja uppnåendet av Europeiska unionens mål för utbyggnaden av förnybar elproduktion (artikel 3.1).

Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstater, relevanta tillsynsmyndigheter och systemansvariga

- a) tillämpa principerna om proportionalitet och icke-diskriminering,
- b) säkerställa öppenhet,
- c) tillämpa principen om optimering mellan högsta totala effektivitet och lägsta totala kostnader för alla berörda parter,
- d) säkerställa att systemansvariga för överföringssystem så långt som möjligt utnyttjar marknadsbaserade mekanismer för att säkerställa nätsäkerhet och nätstabilitet,
- e) säkerställa att utvecklingen av termins-, dagen före- och intradagsmarknaderna inte äventyras,
- f) respektera det ansvar som anförtrotts den relevanta systemansvariga för överföringssystemet för att trygga systemsäkerheten, även enligt krav i nationell lagstiftning,
- g) samråda med berörda systemansvariga för distributionssystem och ta hänsyn till möjlig inverkan på deras system,

- h) ta hänsyn till överenskomna europeiska standarder och tekniska specifikationer (artikel 3.2).

Varje systemansvarig för överföringssystem ska offentliggöra följande information så fort den blir tillgänglig:

- a) Information om den nuvarande systembalansen för dess planeringsområde eller planeringsområden, så snart som möjligt men inte senare än 30 minuter efter realtid.
- b) Information om alla bud på balansenergi från dess planeringsområde(n), anonymiserade när så är nödvändigt, inte senare än 30 minuter efter utgången av den relevanta marknadstidsenheten. Informationen ska omfatta följande:
- i) Typ av produkt.
 - ii) Giltighetsperiod.
 - iii) Erbjudna volymer.
 - iv) Erbjudna priser.
 - v) Information om huruvida budet förklarades vara icke tillgängligt.
- c) Information om huruvida budet på balansenergi har omvandlats från en specifik produkt eller från en integrerad planeringsprocess senast 30 minuter efter utgången av den relevanta marknadstidsenheten.
- d) Information om hur bud på balansenergi från specifika produkter eller från integrerade planeringsprocesser har omvandlats till bud på balansenergi för standardprodukter senast 30 minuter efter utgången av den relevanta marknadstidsenheten.
- e) Aggregerade uppgifter om bud på balansenergi senast 30 minuter efter utgången av den relevanta marknadstidsenheten, som ska omfatta följande:
- i) Total volym för erbjudna bud på balansenergi.
 - ii) Total volym för erbjudna bud på balansenergi separat per typ av reserv.
 - iii) Total volym på erbjudna och aktiverade bud på balansenergi separat för standardprodukter och specifika produkter.
 - iv) Volym ej tillgängliga bud separat per typ av reserv.
- f) Information om erbjudna volymer såväl som erbjudna priser för upphandlad balanskapacitet, anonymiserade i förekommande fall, senast en timme efter det att resultatet av upphandlingen har meddelats anbudsgivarna.

- g) De ursprungliga villkoren och de villkor som gäller för balansering som avses i artikel 18 minst en månad före ansökan och eventuella ändringar i villkoren omedelbart efter godkännande av den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med artikel 37 i direktiv 2009/72/EG.
- h) Information om tilldelning av kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med artikel 38 senast 24 timmar efter tilldelningen och inte senare än 6 timmar innan användningen av den tilldelade kapaciteten mellan elområden. Informationen ska omfatta följande:
- i) Datum och klockslag då beslutet om tilldelning gjordes.
 - ii) Tilldelningsperiod.
 - iii) Tilldelade volymer.
 - iv) Marknadsvärden som används som grund för tilldelningsprocessen i enlighet med artikel 39.
- i) Information om användning av tilldelad kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med artikel 38 senast en vecka efter användningen av tilldelad kapacitet mellan elområden. Informationen ska omfatta följande:
- i) Volym av tilldelad och använd kapacitet mellan elområden per marknadstidsenhet.
 - ii) Volym av frisläppt kapacitet mellan elområden för efterföljande tidsramar per marknadstidsenhet.
 - iii) Uppskattade faktiska kostnader för och fördelar med tilldelningsprocessen.
- j) Godkända metoder som avses i artiklarna 40, 41 och 42 minst en månad före ansökan.
- k) Beskrivning av kraven för algoritmer som utvecklats och ändringar till den som avses i artikel 58 minst en månad före ansökan.
- l) Gemensam årlig rapport som avses i artikel 59 (artikel 12.3).

Med förbehåll för godkännande i enlighet med artikel 18 får en systemansvarig för överföringssystem underlåta att offentliggöra uppgifter om erbjudna priser och volymer av balanskapacitet eller bud på balansenergi om det kan motiveras av skäl som gäller farhågor för marknadsmissbruk och om det inte är till skada för väl fungerande elmarknader. En systemansvarig för överföringssystemet ska offentliggöra sådana undanhållanden minst en gång per år till den relevanta tillsynsmyndigheten i enlighet med artikel 37 i direktiv 2009/72/EG (artikel 12.4).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. § 1 b).

Ei:s motivering till beslutet

Undantag från att offentliggöra information

På en väl fungerande marknad är det viktigt att berörda aktörer på marknaden får tillgång till relevant handelsinformation och att aktörerna får tillgång till informationen vid samma tidpunkt. I förordning (EU) 2017/2195 framgår vilken information som de systemansvariga, det vill säga i Sverige Svenska kraftnät, ska offentliggöra. Undantag från skyldigheten att offentliggöra uppgifterna får på ansökan av Svenska kraftnät meddelas av Ei om det kan motiveras av skäl som gäller farhågor för marknadsmissbruk och om det inte är till skada för väl fungerande elmarknader.

Vad som avses med marknadsmissbruk framgår inte av förordning (EU) 2017/2195. Däremot definieras marknadsmissbruk i annan lagstiftning¹ som insiderhandel, olagligt röjande av insiderinformation och marknadsmanipulation.

Farhågor för marknadsmissbruk

De marknader som berörs av ansökan är marknaderna för mFRR balansenergi, aFFR balanskapacitet, FCR-N balanskapacitet och FCR-D balanskapacitet. På marknaderna finns en köpare, Svenska kraftnät, och antalet säljare per elområde i Sverige är begränsat. Av utredningen framgår att marknadskoncentrationen enligt indexet HHI såväl som indexet RSI för samtliga marknader är hög.

Det får antas att de i dag etablerade marknadsaktörerna har viss kunskap om varandras budstrategier genom att handeln som upprepas enbart innefattar ett begränsat antal aktörer. Om även informationen om erbjudna priser och volymer per aktör skulle publiceras bedömer Ei att det finns en ökad risk för marknadsmissbruk bland de aktiva aktörerna. Detta eftersom de då skulle få fullständig kunskap om konkurrenternas bud och ytterligare förståelse för konkurrenternas budstrategier.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 av den 16 april 2014 om marknadsmissbruk (marknadsmissbruksförordning) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG och kommissionens direktiv 2003/124/EG, 2003/125/EG och 2004/72/EG

För att nya aktörer i dag ska kunna träda in och handla på de berörda marknaderna, måste de uppfylla vissa tekniska villkor och krav – exempelvis kunna erbjuda en viss volym eller kapacitet. Det innebär i praktiken att det existerar vissa inträdeshinder och att nya aktörers inträde på marknaderna kan antas vara begränsade till relativt få aktörer i närtid. Det är därför rimligt att, som Svenska kraftnät gör, befara att strategisk budgivning kan utvecklas på de berörda marknaderna. Om det varit enklare för nya aktörer att träda in på marknaden hade risken att marknadens funktion påverkas negativt vid publicering av detaljerad budinformation minskat.

En strategisk budgivning kan innebära marknadsmissbruk som ökar kostnaderna för Svenska kraftnät och i förlängningen kostnaderna för svenska elkunder. Svenska kraftnäts ansökan om undantag från att offentliggöra priser och volymer på mFRR balansenergi-, aFFR balanskapacitet-, FCR-N balanskapacitet- och FCR-D balanskapacitet-marknaderna kan därför godtas om det inte medför skada för väl fungerande marknader.

Skada för väl fungerande marknader

För att kunna meddela ett undantag ska det, utöver att det föreligger farhågor för marknadsmissbruk, också klarläggas att ett undantag inte medför skada för väl fungerande marknader. I nuläget finns inga krav på att motsvarande information om enskilda bud på dagen före- eller intradagsmarknaden ska offentliggöras. Dessa marknader är gränsöverskridande inom EU och har, till skillnad från nu berörda marknader, ett stort antal köpare och säljare. Att därför inte heller offentliggöra informationen på nu berörda marknader kan därför inte antas medföra skada för väl fungerande elmarknader. Kraven för att meddela undantag är därför uppfyllda även i denna del.

Svenska kraftnäts ansökan om undantag från att offentliggöra erbjudna priser och volymer för mFRR balansenergi, aFFR balanskapacitet, FCR-N balanskapacitet och FCR-D balanskapacitet kan därför godkännas.

Ansökan avser undantag tills vidare

Svenska kraftnäts ansökan om undantag ska gälla tills vidare. Ei kan ändra eller upphäva beslutet om skälen som ligger till grund för undantagen ändras på en eller flera av de berörda marknaderna.

Offentliggörande av undantaget mm

Svenska kraftnät ska, minst en gång per år, rapportera uppgifter till Ei om enskilda bud avseende erbjudna priser och volymer för de produkter som undantaget avser. Att en sådan rapportering ska ske följer av artikel 12.4 i förordning (EU) 2017/2195.

Vidare ska Svenska kraftnät årligen rapportera till Ei om förutsättningarna för att publicera information om enskilda bud. Denna rapportering är nödvändig för Ei:s kontinuerliga uppföljning av undantagen, och eventuella omprövning av undantagen. Rapporteringen ska innehålla information om exempelvis marknadskoncentration enligt indexen HHI och RSI per elområde. Dessa mått ska inkludera de marknadsförstorande effekter som följer av handel. De ska därmed beräknas utifrån de konstellationer av elområden, inom Sverige och i angränsande länder, som har samma pris i respektive marknadstidsenhet per produkt.

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 1, Så här gör du för att överklaga beslutet.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, chefsekonomen Therése Hindman Persson, avdelningschefen Caroline Törnqvist samt analytikern Tobias Lusth, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Anne Vadasz Nilsson

Tobias Lusth

Beslutet publiceras i e-diariet som nås via Ei:s webbplats.

Bilagor

1 Så här gör du för att överklaga beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät

ACER – Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (för kännedom)

2021-11-19

2020-103215-0009